

**Nešto neobično
se dešava
sa vremenom.**

**10 pitanja
i odgovora o
fenomenu staklene
bašte.**

Klima Zemlje je u fazi promjene. Naučnici iz Međuvladine komisije Ujedinjenih nacija za klimatske promjene IPCC su saglasni da mi ljudi utičemo na klimu.

To se naziva fenomen staklene bašte.

Jedan običan zimski detalj, koji je poznat mnogima, da je led uvijek tanji ispod mostova. Sunčeve zrake se reflektiraju na mostu i zrače nazad ka ledu koji se pri tom zagrijava.

Malo više naučni opis je da je jedan od najznačajnijih faktora u Zemljinom klimatskom sistemu sunčevo zračenje koje zagrijava Zemlju. Zemljina površina reflektira zračenje u atmosferu. Tu postoje prirodni gasovi staklene bašte koji zaustavljaju zračenje i emitiraju jedan dio nazad ka Zemlji. To je jedan prirodni efekat staklene bašte.

Mi ljudi povećavamo koncentraciju prirodnih gasova staklene bašte i pojačavamo njen efekat, prije svega sagorijevanjem fosilnih goriva kao što su ugalj, nafta i plin, koji oslobađaju ugljični dioksid. Veća količina toplote se pri tome zadržava pri Zemljinoj površini i temperatura raste.

1. Je li zaista tako da mi ljudi utičemo na klimu?

Klimatski sistem je komplikovan i može da reaguje na uticaje na mnoge načine. Značajan faktor koji utiče na klimu je količina ugljičnog dioksida u atmosferi. Što više ugljičnog dioksida, sve je toplije. Atmosferske količine ugljičnog dioksida su se povećale za više od 30 procenata, što je doprinijelo da je na Zemlji od kraja 19 vijeka, postalo toplije za pola stepena. To se desilo od kada smo mi ljudi počeli koristiti ugalj. Ubrzo nakon toga počeli smo koristiti automobile na benzin i kotlovnice na naftu.

Klima je uvijek varirala između toplih i hladnih perioda, međutim zagrijavanje koje se sad dešava zavisi od nas samih. Naše ispuštanje zagađenih gasova u atmosferu doprinosi da bude toplije!

Čovjek utiče najviše!

2. Jesu li naučnici zaista saglasni u tome?

Komisija za klimatske promjene Ujedinjenih nacija IPCC, gdje više od 2000 međunarodno priznatih naučnika učestvuje, saglasna je da naše ispuštanje zagađenih gasova u atmosferu utiče na klimu. Naravno da postoje različita mišljenja u kolikoj mjeri je čovjek prouzrokovao klimatske promjene, to je prirodno u naučnom ispitivanju, ali to ne umanjuje rizik za ozbiljne klimatske promjene.

Fenomen staklene bašte je prirodan ali pojačan i komisija je saglasna da se nalazimo pred velikim klimatskim promjenama koje imaju dramatične posljedice, ako ne učinimo nešto da umanjimo količinu zagađenih gasova u atmosferi.

Svjetski naučnici smatraju da je fenomen staklene bašte velika opasnost!

3. Da li je zaista bitno ako bude nekoliko stepeni toplije ?

Ako se temperatura poveća za 2-6°C u toku 21 vijeka, što Komisija za klimatske promjene Ujedinjenih nacija predviđa da je moguće, površina mora može da se poveća za skoro jedan metar. Milioni ljudi mogu oslabiti zdravstveno, a insekti i bolesti se mogu lakše prenositi. Pristup pitkoj vodi može biti slabiji i neke biljke i životinje mogu iščeznuti.

Osim toga povećani efekat staklene bašte može dovesti do ekstremnih vremenskih nepogoda sa olujama, kišom i poplavama. U drugim izloženim dijelovima svijeta suša može izgnati ljude na masovna izbjeglištva. Preduzeća bi zadobila velike ekonomske gubitke, što bi dalje uticalo na cijeli svijet.

Ekstremne vremenske nepogode, bolesti i povećanje nivoa mora!

4. Ali ovdje u Švedskoj se valjda neće ništa desiti?

Prosječna temperatura u Švedskoj procjenjuje se da će rasti brže nego prosječna temperatura Zemlje. To znači da će zime biti blaže, biće veće količine kiše i snažnije vremenske nepogode, što dalje znači da mi, tim promjenama moramo prilagoditi puteve, kuće pa i cijele gradove.

Sezona sjetve će dakako biti produžena, ali veći broj štetočina prijeti usjevima, kao i šumama. Jedna vlažnija i blaža klima je povoljna za krpelje, a može oslabiti i kvalitet vode.

Toplije i vlažnije u Švedskoj!

5. Zar ne možemo zaustaviti ovu promjenu klime?

Da možemo, ako umanjimo upotrebu uglja, nafte, benzina i dizela. Švedski parlament je donio odluku da se naše ispuštanje zagađenih gasova u atmosferu svede na polovinu do 2050 godine. Da bi se to postiglo potrebne su velike promjene.

Sve zemlje će također biti prinuđene da umanje ispuštanje zagađenih gasova u atmosferu i investiraju u novu tehniku koja nije štetna za životnu sredinu. Zato se svjetske nacije redovno sastaju posljednjih godina i donose važne odluke. Zajedno možemo ograničiti porast temperature u 21 vijeku.

Popoloviti do 2050 godine!

6. "Velike promjene" zvuči skupo. Je li to vrijedno novaca?

Može biti značajno skuplje ako se ništa ne uradi. Gubitke koje promjena klime može prouzrokovati olujama, vremenskim nepogodama, sušom i poplavama utiču na životne uslove na cijeloj planeti. Troškovi se ne mogu procijeniti. Osim toga novcem se ne mogu nadoknaditi izgubljeni životi i ekološki sistem.

Ima mnogo toga što se može jednostavno i lako uraditi sa malim ili nikakvim troškovima. Radi se na primjer o tome da se promjeni način transporta proizvoda, putovanja i način trošenja energije. Na kraju to može da dovede do dobitka kako u novčaniku tako u zdravlju i okolini.

Izgubljeni ekološki sistem se ne može nadoknaditi novcem!

7. Da li stvarno igra neku ulogu ako ja nešto uradim?

Sve je bitno i svi igraju važnu ulogu. U Švedskoj su domaćinstva ta koja ispuštaju skoro polovinu zagađenih gasova u atmosferu koje utiču na klimu. To znači da je važno šta i gdje kupuješ, kako putuješ, koju temperaturu imaš u kući i koliko dugo koristiš sijalice, kompjuter, kućanske aparate i slično.

Ako ti štediš struju ne moramo uvoziti električnu energiju iz zemalja koje koriste uglj i naftu u svojim električnim centralama. Osim toga umanjiceš svoje troškove. Zamijeniti kotlovnici na naftu za kotlovnici na ekološko gorivo "pellets" isplati se za par godina. Promijeni auto za jedno koje ne troši mnogo goriva, tako ćeš umanjiti troškove za benzin. Ako umjesto automobila, na kraće relacije ideš biciklom, komunalnim prevozom ili šetnjom, doprinosiš umanjivanju ispuštanja ugljičnog dioksida koji zagađuje atmosferu. Tako pozitivno utičeš na svoj novčanik kao i na svoje zdravlje.

Sve što radiš igra značajnu ulogu!

8. Moram li ja sve da radim? Šta rade političari?

Tačno je da su političke odluke na svim nivoima, međunarodne i nacionalne, važne za umanjene ispuštanja zagađenih gasova u atmosferu.

Švedski parlament je zato donio niz mjera kao što je porez na električnu energiju, umanjene takse za nova goriva i novčanu pomoć za smanjenje potrošnje energije. Također u komunama i preduzećima donose se cijelo vrijeme odluke o planiranju naselja, investiranja u tehnologiju i snabdijevanje energijom koja ne ugrožava klimu.

Povećanje Zemljine prosječne temperature može se ograničiti ako svi iskoristimo mogućnosti koje već postoje da bi smo umanjili naš negativni uticaj. Potrebne su ne samo političke odluke nego i lični angažman.

Svi se moraju angažirati!

9. Šta mi možemo učiniti za zemlje oko ekvatora, koje najviše stradaju?

Industrijske zemlje su odgovorne za 80 procenata globalnog zagađenja ugljičnim dioksidom, zato mi najviše moramo da umanjimo ispušt zagađenih gasova u atmosferu. Moramo preuzeti odgovornost za štete koje mi u bogatom svijetu činimo, a koje utiču na ljude u zemljama oko ekvatora, kao i na ostrvske zemlje izložene poplavama.

Međunarodno se ulaže na unapređenje tehnike koja koristi manje energije kao i na obrazovanje o tome kako ugrožene zemlje mogu da se prilagode efektima toplije klime. Švedski cilj - da popolovi ispuštanje zagađenih gasova u atmosferu do 2050 - polazi od toga, da će tako posljedice biti pravedno podijeljene između razvijenih i zemalja u razvoju.

Mi moramo preuzeti odgovornost!

10. Kad i kako ćemo znati da smo uspjeli?

Zemljina klima je jedan komplikovan sistem i reakcija na naše zagađenje traje stotinama godina. Komisija za klimatske promjene Ujedinjenih nacija IPCC, predviđa da se globalno ispuštanje zagađenih gasova u atmosferu mora umanjiti za oko 60 procenata u toku nekoliko narednih decenija, kako se ne bi riskirale ozbiljne klimatske promjene na Zemlji.

Na putu ka ostvarenju naših švedskih ciljeva, da svedemo na polovinu ispuštanje zagađenih gasova u atmosferu do 2050 godine, postoji niz kontrolnih stanica kako bi se naša nastojanja, ako bude potrebno, povećala i osnažila. Komisija za klimatske promjene Ujedinjenih nacija IPCC međunarodno redovno ocjenjuje naš uticaj na klimu i daje savjete svjetskim vladama. Ti raporti nam pomažu kako bi smo znali da li reagujemo tačno, jesmo li na pravom putu i da li uspijevamo.

Prati razvoj!

Čitaj više!

Postoji dovoljno informacija o fenomenu staklene bašte, o uzrocima, efektima i mjerama za umanjenje uticaja na klimu. Posjeti rado:

Zavod za zaštitu prirode: www.naturvardsverket.se/vaxthuseffekten

Državni zavod za puteve: www.vv.se

Zavod za energiju: www.stem.se

Potrošački zavod: www.konsumentverket.se

Švedski meteorološki i hidrološki institut: www.smhi.se

**Fenomen staklene bašte utiče na tebe,
kako ti utičeš na njega?**

ISBN 91-620-8145-4

106 48 Stockholm

Tel 08-698 10 00